

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาของชาติจะบรรลุเป้าหมายย่อมอาศัยองค์ประกอบหลายประการ อาทิเช่น นโยบายทางการศึกษาของรัฐ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ คุณภาพของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ครูเป็นบุคคลผู้หนึ่งที่มีโอกาสใกล้ชิดกับนักเรียนมาก และเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและแผนการศึกษาของชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่าคุณภาพหรือสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของครูเป็นสำคัญ ดังผลการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียนที่ บุญชม ศรีสะอาด (2524: 184) ได้พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลในเชิงสาเหตุต่อผลการเรียนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมประการหนึ่ง คือคุณภาพการสอนของครูหรือตามที่ นิมนต์ เดชะคุปต์ (2530: 178-179) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีสอน คุณภาพของกลวิธีสอน และเวลาที่ใช้ในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานคร ก็ได้พบว่าคุณภาพของกลวิธีสอนโดยเฉลี่ยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ด้านวิชาการและยังพบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อใช้นักเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ คือเวลาที่ใช้ในการเรียนและคุณภาพของกลวิธีสอน รวมทั้งกองวิจัยทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525: 5-9) ได้ศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่จะปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพของการประถมศึกษาและพบว่าองค์ประกอบด้านสภาพการเรียนการสอน มีตัวแปรด้านบรรยากาศในชั้นเรียน และการควบคุมชั้นที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน และตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อทางอ้อมได้แก่ ความพร้อมของผู้เรียน ความพร้อมของครูและลำดับชั้นการสอน

นอกจากนี้ วินเนและคณะ (Winne and others อ้างถึงใน ปทีป เมฆาคัญฉติ 2525: 9) ยังได้เสนอรูปแบบตัวอย่างขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัดของนักเรียนและพฤติกรรมการสอนของครูและยังมีผู้ให้ข้อคิดเห็นที่แสดงถึงความสัมพันธ์หรือความเป็นเหตุเป็นผลระหว่างพฤติกรรมการสอนของครูกับสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนอีก กล่าวคือ ดันคินและบิดเดิ้ล (Dunkin and Biddle 1974: 379)

ได้ให้แนวคิดไว้ว่าครูสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยใช้การเสริมแรงเพื่อให้เกิด การตอบสนองที่เฉพาะสมในชั้นเรียน สเปนซ์ (Spence (1983: 135) ได้สรุปไว้ว่า พฤติกรรม ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประการหนึ่ง คือ พฤติกรรมด้านความเชื่อและทัศนคติของ ครูและจากการศึกษาของ โคทเนย์ (Coatney 1985: 46) พบว่าตัวแปรด้านกระบวนการสอน ของครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ครูที่มีประสิทธิภาพจะสามารถ วินิจฉัยระดับทักษะของผู้เรียนได้ถูกต้อง กำหนดงานให้ผู้เรียนได้เหมาะสม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วย ความตระหนักในด้านวิชาการ มีการอธิบายโครงสร้างของบทเรียนกับผู้เรียนและให้คำชี้แนะแก่ ผู้เรียนอย่างชัดเจน นั่นคือถ้าครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนแล้วก็จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ที่ดีในทุก ๆ ด้าน อีกทั้งจะทำให้มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและคุณภาพทางการศึกษาสูงขึ้นตาม ไปด้วย เมื่อกล่าวถึงประสิทธิภาพของครู เรามักจะดูจากพฤติกรรมการสอนและผลการสอนของครู อันได้แก่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน (บีบี เมธาคุณวุฒิ 2525: 9) และเมื่อพิจารณาถึง คุณลักษณะของครูที่มีประสิทธิภาพในด้านการสอนแล้ว ควรจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ดังที่ ทิศนา เทียนเสมอ (2515: 22-23) ได้กล่าวไว้ว่า ครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงานจะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่ตนสอน อย่างถ่องแท้ รู้หลักจิตวิทยาในการสอนและใช้วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ ครูต้องมีความรู้ดีและสอนดี

เมื่อมองสถานการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยทั่วไป มักจะพบว่าครูบางคนสอนดี เข้าใจง่าย บางคนมีความรู้มากแต่สอนไม่ค่อยเข้าใจก็มี ความรู้เป็นเรื่องจำเป็นในการสอนดี แต่ เพียงความรู้เท่านั้นไม่สามารถทำให้สอนดีได้ หรือมีความรู้มากถ้าไม่มีวิธีสอนที่ดีก็ไม่สามารถสอนให้ ดีได้ ดังนั้นเทคนิคการปรับปรุงครูให้สอนดีจึงเป็นสิ่งจำเป็น (หน่วยพัฒนาคณาจารย์ ฝ่ายวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524: 2) การที่บุคคลใดได้ทราบผลการกระทำของตน บุคคลนั้นมักจะ ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าผู้ที่ไม่ทราบผลการกระทำของตน ด้วยเหตุนี้การ รู้ผลการกระทำกิจกรรมใด ๆ ของบุคคล นอกจากจะทำให้เพิ่มปริมาณและคุณภาพของงานแล้ว ยังอาจช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานและปรับปรุงงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายอีกด้วย ดังที่ ไททूरย์ สีนลารัตน์ (2524: 189) ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะปรับปรุงและพัฒนากิจการใด ๆ ให้ดี และมีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องมองและประเมินสภาพปัจจุบันของสิ่งนั้นก่อน เพื่อที่ จะเทียบดูว่าสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่ควรจะเป็นแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร จะแก้ไขปรับปรุง อย่างไร เช่นเดียวกับการสอน ถ้าเราต้องการจะปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น เราก็ควรประเมินดู ก่อนว่า เราทำอยู่ในสภาพใด มีปัญหาและข้อขัดข้องประการใด เพื่อจะได้ปรับปรุงให้เหมาะสมต่อ

ไป หรือตามที่อุทุมพร ทองอุไทย (2518: 85) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การประเมินผลการสอน จะช่วยทำให้ผู้สอนได้เห็นภาพสะท้อนว่าตนเป็นครูอย่างไร ทำหน้าที่ได้ครบถ้วนและเต็มความสามารถ แล้วหรือยัง มีส่วนใดบ้างที่บกพร่องและต้องแก้ไข มีส่วนใดที่ทำดีแล้วและควรพยายามทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายในการสอน อีกทั้ง พวงแก้ว ปุณยภท (2525: 233) ได้ให้ความเห็นในการทำงานเดียวกันว่า การประเมินการสอนเป็นสิ่งที่พึงกระทำเพื่อประโยชน์ขั้นต้นในการปรับปรุงประสิทธิภาพการสอน แม้จะมีการถกเถียงกันถึงจุดมุ่งหมายในการประเมินการสอนว่า ควรประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างเดียว หรืออาจใช้ผลเพื่อประโยชน์ทางด้านการบริหารด้วย ซึ่งผลการวิจัยยืนยันว่าถ้าใช้กระบวนการประเมินการสอนที่ดีพอ อาจสนองวัตถุประสงค์ทั้งสองประการได้ และ สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ (2524: 79-80) ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินการสอนไว้ด้วยว่า โดยหลักการแล้วการประเมินผลการสอนเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนทุกคนยอมรับว่ามีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ในอันที่จะส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนและถือว่าเป็นหน้าที่ที่ผู้สอนควรแสวงหาข้อติชมเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนในทุกรูปแบบ เพื่อปรับปรุงการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กิจกรรมการประเมินการสอนจึงเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์สมรรถภาพในการสอนแก่ผู้สอนและย่อมส่งผลไปยังคุณภาพของผู้เรียนอีกด้วย

การวิเคราะห์การประเมินผลการสอนจะช่วยให้ครูสามารถกำหนดพฤติกรรมการสอนตามที่ต้องการได้อย่างมั่นใจ อีกทั้งยังสามารถริเริ่มให้มีการพัฒนาด้านการรู้จักตนเอง (self-awareness) การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอน รวมทั้งด้านความสัมพันธ์กับผู้เรียน นอกจากนี้ผลของการสะท้อนภาพให้ครูได้รู้จักตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ครูสามารถรับรู้ความต้องการของผู้เรียนอย่างรวดเร็วและรู้วิธีการที่จะสนองตอบผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม (Spodek 1985: 268) อีกทั้ง แฟลนเดอร์ (Flander 1970: 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนว่า เป็นประสบการณ์สำหรับครูผู้ซึ่งต้องการปรับปรุงการสอนในชั้นเรียนให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวกำหนดแบบการสอนของตนเอง ในอันที่จะนำไปพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนต่อไป เช่นเดียวกับ ปีเตอร์ (Peter 1975: 6-7) ก็ได้กล่าวไว้ว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในระบบการสอนจะช่วยปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูได้อย่างต่อเนื่องและช่วยทบทวนทิศทางการสอนให้ถูกต้อง เพื่อให้บังเกิดประสิทธิผลสูงสุด และบอริช (Borich 1977: 188) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของการประเมินการสอนของครูไว้ว่า เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงตัวครูเพื่อช่วยเหลือผู้นิเทศในกระบวนการปรับปรุงการสอนของครู และเพื่อชี้แนะช่วยเหลือแก่ผู้เรียนรวมทั้งประเมินเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล

นอกจากนี้ ฮาร์วิส (Harris 1986: 1-2) ได้สรุปถึงความจำเป็นที่ต้องมีการประเมิน
 ครูตามแนวคิดของบุคคลต่าง ๆ ไว้ดังนี้ คือ

1. ครูเป็นภาพรวมในการปฏิบัติงานของโรงเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นที่ครูจะต้องได้รับการประเมิน เมื่อข้อเท็จจริงมีอยู่ว่า การประเมินผลทางการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกระทำ
2. ผู้ปกครองนักเรียนไม่ค่อยมีโอกาสติดต่อเรื่องบุตรของตนเป็นการส่วนตัวกับครูอย่างใกล้ชิดเป็นเวลานาน ผู้ปกครองเหล่านั้นย่อมต้องการให้มีการรับประกันหรือรับรองเกี่ยวกับความสามารถด้านการสอนของครูและการให้ความช่วยเหลือแก่เรียน
3. ผู้บริหารและผู้นิเทศการศึกษาพยายามที่จะคงให้โรงเรียนเป็นหน่วยปฏิบัติงานในการปรับปรุงคุณภาพการจัดโปรแกรมด้วยตนเองให้มาก เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือกันในการพัฒนาและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเป็นผู้นำด้านการสอน ซึ่งเป็นสารสนเทศที่จำเป็นของครูที่ควรได้รับการกระตุ้นให้ปรากฏในชั้นเรียน
4. ครูในชั้นเรียนมักที่จะรับรู้ตนเองว่ามีความไม่แน่ใจในการพิจารณาตัดสินใจ (considerable uncertainty) และมีการบิดเบือนในเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย ดังนั้นจึงต้องการข้อมูลป้อนกลับจากแหล่งภายนอกที่เชื่อถือได้
5. การปฏิบัติเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น การคัดเลือก การต่อสัญญาใหม่ การส่งเสริมสนับสนุน การมอบหมายงาน การออกหนังสือรับรอง การแต่งตั้งคนทำงาน และการให้การศึกษาาระหว่างประจำการ สิ่งเหล่านี้ต้องการข้อมูลเพื่อเป็นวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานของครูสำหรับชี้แนะการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าว

ดังนั้นจึงพอที่จะกล่าวได้ว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูหรือการประเมินครูโดยเฉพะอย่างยิ่งการประเมินการสอนอันเป็นหน้าที่รับผิดชอบหลักของครูนั้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมีการปฏิบัติ เพื่อจะได้ข้อมูลที่เพียงพอต่อการนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้มีความดียิ่งขึ้น รวมทั้งประโยชน์ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย

จากการติดตามผลการประเมินคุณภาพการประถมศึกษาของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในระยะที่ผ่านมาั้น ปรากฏว่ายังไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจเมื่อพิจารณาตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางกลุ่มประสบการณ์ของนักเรียน ดังจะเห็นได้จากผลการสำรวจและการประเมินติดตามในบางส่วนต่อไปนี้คือ ในปีการศึกษา 2527 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528: 15-16) ได้ประเมินคุณภาพการประถมศึกษา โดยใช้แบบทดสอบตามกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 39,975 คน ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ในบางกลุ่มประสบการณ์ยัง

ไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ กลุ่มทักษะ วิชาคณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.11 วิชาภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.08 และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.01 ปีการศึกษา 2528 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529: 18) ได้ประเมินคุณภาพการประถมศึกษาในระดับประเทศ โดยใช้แบบทดสอบตามกลุ่มประสบการณ์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า กลุ่มทักษะ วิชาคณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 36.52 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.69 ซึ่งเป็นผลสัมฤทธิ์ที่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและยังไม่เป็นผลที่น่าพอใจ ต่อมาในปีการศึกษา 2529 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530: 1) ได้ประเมินคุณภาพการประถมศึกษาในระดับประเทศ โดยทดสอบนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นเดียวกันและปรากฏว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มทักษะ วิชาคณิตศาสตร์ยังอยู่ในระดับต่ำ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.81 ส่วนวิชาภาษาไทยและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตจะได้คะแนนเฉลี่ยเกินกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม แต่ก็ยังไม่อยู่ในระดับที่สูงนัก และในปีการศึกษา 2530 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 8-9) ได้ประเมินคุณภาพการประถมศึกษาในระดับประเทศอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ยังคงอยู่ในระดับต่ำ คือ ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 46.16 ของคะแนนเต็ม ส่วนคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตยังคงอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ และเมื่อเทียบคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วัดได้ในปีนี้กับในปีการศึกษา 2529 นั้น พบว่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประสบการณ์จะลดลงหรือต่ำกว่าปีที่ผ่านมา ดังนั้นจะเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาเกือบทั่วประเทศยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทักษะและกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงควรที่จะได้รับการพัฒนาและสนับสนุน ให้ผู้เรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงภารกิจที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการประเมินครูผู้สอน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ปรากฏว่ามีการประเมินครูอยู่ 2 ลักษณะคือ (1) การประเมินผลการปฏิบัติงานประกอบการเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปี และ (2) การประเมินครูประจำชั้นในวันประถมศึกษาแห่งชาติ โดยการประเมินครูทั้งสองลักษณะนี้เป็นภาระประเมินเพียงปีละครั้ง อีกทั้งการประเมินครูประจำชั้นนั้นก็จะประเมินเฉพาะครูผู้สอนบางคนที่เป็นกลุ่มบุคคลเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ในการกำหนดวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนครู สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2531: 12) ได้กำหนดวิธีการไว้ว่า ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นประเมินผลการปฏิบัติงานตามแบบที่กำหนดรวม 6 รายการ คือ (1) คุณภาพของงาน (2) ปริมาณงาน (3) ความรู้ความสามารถ

ในการปฏิบัติงาน (4) การรักษาวินัย (5) ความอดสาหัส และ (6) ความรับผิดชอบ ส่วนการประเมินครูประถมศึกษาดีเด่น เนื่องในวันประถมศึกษาแห่งชาตินั้น สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 1-2) ได้กำหนดวิธีดำเนินการไว้ว่า ให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประเมินครูดีเด่นระดับอำเภอ ที่กลุ่มโรงเรียนเสนอชื่อเข้ารับการประเมิน แล้วให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดดำเนินการประเมินครูดีเด่นระดับจังหวัดอีกครั้งหนึ่ง โดยทำการประเมินงานของครูรวม 6 ด้าน คือ (1) ด้านการสอน (2) ด้านวิชาการ (3) ด้านกิจการนักเรียน (4) ด้านความสัมพันธ์และการบริหาร (5) ด้านคุณลักษณะเฉพาะตัวครู และ (6) ด้านธุรการและการพัฒนา

จากข้อมูลดังกล่าวมาในเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่าการประเมินการสอนของครูในฐานะที่ครูเป็นตัวจักรสำคัญของการพัฒนานักเรียน จะช่วยให้ครูและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาตัวครูในด้านอื่น ๆ และยังใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางด้านการบริหารอีกด้วย ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้สัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีระดับสูงขึ้นได้ในที่สุด ประกอบกับผลการประเมินคุณภาพการประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ในบางกลุ่มประสบการณ์ยังอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ และไม่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ อีกทั้งโรงเรียนประถมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีรูปแบบและเกณฑ์การประเมินการสอนของครูในระดับนี้ใช้อย่างอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบที่ดี ดังนั้นหากมีวิธีการตรวจสอบและกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน โดยใช้วิธีการประเมินการสอนที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบแล้ว คงเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพของครูและยกระดับคุณภาพของการประถมศึกษาโดยส่วนรวมให้สูงขึ้นได้ จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการประเมินการสอนสำหรับครูในระดับประถมศึกษา เพื่อจะได้เกิดประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินการสอนของครูในระดับประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. รูปแบบการประเมินการสอนที่พัฒนาขึ้นมาครั้งนี้ เป็นรูปแบบที่ใช้สำหรับการประเมินการสอนของครูระดับประถมศึกษาที่สอนในทุกกลุ่มประสบการณ์และทุกระดับชั้น ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการประเมินการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาประกอบด้วย (1) ผู้บริหารโรงเรียน (2) เพื่อนครูผู้สอน (3) ครูผู้ได้รับการประเมิน
3. มิติเนื้อหาทางการสอนที่ใช้เป็นกรอบในการประเมิน ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ
 - 3.1 ด้านการวางแผนและการเตรียมการสอน
 - 3.2 ด้านบุคลิกภาพและความรู้ความสามารถทางเนื้อหาวิชา
 - 3.3 ด้านการใช้กลวิธีการสอน ทักษะการสอนและสื่อวัสดุอุปกรณ์
 - 3.4 ด้านการจูงใจและการเสริมแรง
 - 3.5 ด้านการเอาใจใส่และการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน
 - 3.6 ด้านการจัดการชั้นเรียนและการสร้างบรรยากาศในการเรียน
 - 3.7 ด้านการติดตามความก้าวหน้า การประเมินผลและการให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น ครูผู้สอนดีเด่นและศึกษานิเทศก์ดีเด่น ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้ข้อมูลและแนวคิดสำหรับการพัฒนารูปแบบประเมินการสอน เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการสอน
2. สถานที่และเวลา ไม่มีผลต่อการสังเกต การให้คะแนนประเมิน การตอบแบบสอบถาม หรือการให้สัมภาษณ์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การประเมินการสอน หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของการสอน โดยผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทำการรวบรวมข้อมูลด้านการสอนของครูประกอบการสังเกตชั้นเรียน แล้วพิจารณาตัดสินคุณค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด

รูปแบบการประเมินการสอน หมายถึง แบบแผนโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์และกระบวนการเชิงระบบของกิจกรรมการประเมิน เพื่อใช้สำหรับการพิจารณาตัดสินคุณค่าทางด้านการสอนของครูในสภาวะต่าง ๆ ด้วยเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยการนำเสนอแนวความคิดและข้อมูลด้านการประเมินการสอนแก่บุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินในโรงเรียน การเสริมสร้างบุคลากรให้เกิดความรู้สึกที่ต่อการประเมิน การเตรียมการด้านบุคลากรเพื่อการประเมิน กระบวนการนำเครื่องมือประเมินไปใช้ การวิเคราะห์สรุปรายงานผล การนำผลไปใช้พิจารณาปรับปรุงการสอนของครูและการประเมินทบทุนซ้ำในระยะต่อไป

การพัฒนาารูปแบบการประเมินการสอน หมายถึง กระบวนการเชิงระบบในการสร้างรูปแบบการประเมินการสอน ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องทางด้านการประเมิน การสอน การประเมินการสอนด้านความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลผู้เกี่ยวข้องที่เชื่อถือได้ และนำมาสังเคราะห์เป็นร่างแบบแผนโครงสร้างของรูปแบบการประเมินการสอน แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแบบแผนที่สมบูรณ์มีประสิทธิภาพ

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลผู้รู้และมีประสบการณ์ทางครุศึกษา ที่ชำนาญการในด้านการประเมินและ/หรือด้านการสอน ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาคุณสมบัติประกอบดังนี้ คือ (1) เป็นผู้ได้รับปริญญาทางครุศาสตร์หรือทางศึกษาศาสตร์ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทอย่างน้อย 1 ปริญญา (2) เป็นผู้ทำการสอน หรือเคยมีประสบการณ์ด้านการสอน ในสถานศึกษาระดับใดระดับหนึ่งมาแล้วรวมระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี (3) เป็นผู้ที่มีผลงานการวิจัยหรือการวิจัยร่วมหรือการเขียนตำราที่เกี่ยวกับการสอนหรือการประเมินไม่น้อยกว่า 1 เรื่อง (ไม่นับรวมงานวิทยานิพนธ์ที่ทำเพื่อประกอบการขอจบหลักสูตร) (4) เคยเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาหรือเป็นวิทยากรฝึกอบรมแก่บุคคลอื่นในด้านการประเมินหรือด้านการสอน หรือเคยเป็นคณะกรรมการร่วมพิจารณาเกี่ยวกับการประเมินครูในระดับประเทศของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

ครูดีเด่น หมายถึง ครูผู้สอนกลุ่มประสบการณ์ใด ๆ ในโรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นครูดีเด่นเนื่องในวันประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2531-2532 ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่หรือครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้บริหาร โรงเรียนดีเด่นเนื่องในวันประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2532 ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ

ศึกษานิเทศก์ดีเด่น หมายถึง ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหรือกิ่งอำเภอ ที่ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นเนื่องในวันประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2532 ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ครูประถมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

เพื่อนครู หมายถึง ครูผู้สอนใด ๆ ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งเดียวกันกับครูผู้ได้รับการประเมินการสอน และเป็นผู้ที่สอนในกลุ่มประสบการณ์และระดับชั้นเดียวกันหรือระดับชั้นใกล้เคียงกันกับครูผู้ได้รับการประเมิน

บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการประเมินในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในฐานะผู้ประเมินการสอนและผู้ได้รับการประเมินการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่นำรูปแบบการประเมินการสอนไปทดลองใช้

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. โรงเรียนประถมศึกษาสามารถนำรูปแบบการประเมินการสอนของครูที่เป็นระบบ และมีความเหมาะสม ไปใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงการสอนของครูได้ตามความต้องการ
2. เมื่อนำรูปแบบการประเมินการสอน ไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น
3. ทำให้เกิดแนวคิดพื้นฐาน ในการพัฒนาวิชาที่ครูประถมศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือมากขึ้น